

เรื่อง : โครงการวิจัย “บิซู อางเก็งอากอ เฮล่นยา” (แหล่งเรียนรู้ของเก่าชาวบิซู) บ้านดอยขมภู ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย : นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการ “บิซู อางเก็งอากอ เฮล่นยา” (แหล่งเรียนรู้ของเก่าชาวบิซู) บ้านดอยขมภู ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนได้เห็นคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรมชาวบิซู เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชาวบิซูสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน และเพื่อสร้างความตระหนักให้กลุ่มเด็กและเยาวชน ตลอดจนคนในชุมชนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมชาวบิซู

วิธีการดำเนินงานวิจัย เป็นไปตามลักษณะกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กล่าวคือ มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเปิดเวทีชี้แจงโครงการ, กิจกรรมศึกษาดูงาน, กิจกรรมพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบิซู, กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น, กิจกรรมบันทึกองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมจัดเวทีปิดโครงการ

ผลจากการศึกษาทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ของชาวบิซู ในลักษณะอาคาร ซึ่งทำจากวัสดุธรรมชาติ ใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การประชุม พบปะสังสรรค์ร่วมกันของคนในชุมชน รวมทั้งยังเป็นสถานที่สำหรับต้อนรับแขก นอกจากนี้ยังเกิดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จากกลุ่มผู้อาวุโส ปราชญ์ชุมชน รุ่นวัยกลางคน และกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเรียนรู้ผ่านการทดลองปฏิบัติใน 3 เรื่อง ได้แก่ การจักสาน การทำลาบพริก และการประกอบพิธีกรรมไหว้หอเสื่อบ้าน รวมทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ผ่านการบันทึกด้วยภาษาบิซู ตัวอักษรไทย จนเกิดเป็นหนังสือรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบิซูในชื่อว่า “บิซู อางเก็งอากอ อางอาน เฮล่นยา” (แหล่งเรียนรู้ของเก่าชาวบิซู) ประกอบไปด้วยเรื่องการทำลาบพริก และการประกอบพิธีกรรมไหว้หอเสื่อบ้าน ซึ่งมีทั้งภาษาบิซู ความหมายภาษาไทย และความหมายแบบคำต่อคำ สามารถเผยแพร่ไปยังชุมชนชาวบิซู และบุคคลภายนอกที่สนใจ ทำให้ได้รู้จักชาวบิซูมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ผ่านมา ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ทั้งในระดับนโยบาย และในเชิงพื้นที่ กล่าวคือ ทำให้ชาวบิซู บ้านดอยขมภูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ให้เกิดการทำงานต่อยอดการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้ เมนูลาบพริกของชาวบิซู ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ ได้รับการคัดสรรเป็นรากวัฒนธรรม (ของดีบ้านฉัน) ในระดับอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลงานต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์และความพยายามในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอย่างต่อเนื่อง